

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

**LIETUVOS
AUKŠČIAUSIOJO TEISMO**

PRAKTIKOS APŽVALGA

2022 m. liepa–rugpjūtis

PARENGTA

**LIETUVOS AUKŠČIAUSIOJO TEISMO
TEISĖS TYRIMŲ GRUPĖS**

Pastaba. Šioje apžvalgoje pateikiamos neoficialios Lietuvos Aukščiausiojo Teismo (toliau – ir LAT) procesinių sprendimų santraukos. Šis dokumentas yra skirtas tik informavimo tikslais. Oficialius ir nesutrumpintus sprendimų tekstus galite rasti LAT interneto svetainėje www.lat.lt.

TURINYS

I. ADMINISTRACINIŲ NUSIŽENGIMŲ BYLOS	3
ANK 119 straipsnio 2 dalies taikymas	3
<i>Dėl akcininko neturtinės teisės gauti apie bendrovę Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymo 18 straipsnio 1 dalyje nurodytą informaciją pažeidimo</i>	3
II. BAUDŽIAMOSIOS BYLOS	4
1. Lietuvos Respublikos baudžiamojo įstatymo taikymas	4
BK 228 straipsnio 2 dalies taikymas	4
<i>Dėl valstybės tarnautojui prilyginto asmens sampratos</i>	4
BK 249 straipsnio 1 ir 3 dalių taikymas	5
<i>Dėl dalyvavimo nusikalstamo susivienijimo veikloje ir jos organizavimo</i>	5
2. Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso įstatymo taikymas	6
BPK 3 straipsnio 1 dalies 4 punkto, 167 straipsnio 1 dalies nuostatų taikymas	6
<i>Dėl ikiteisminio tyrimo, vykstančio privačiai vieša kaltinimo tvarka, tąsos, kai nukentėjusysis atsiima skundą</i>	6
BPK 20 straipsnio 4 ir 5 dalių nuostatų taikymas	7
<i>Dėl draudimo neformalios apklausos metu gautą informaciją naudoti baudžiamojoje byloje</i>	7
III. CIVILINĖS BYLOS	8
Sutarčių teisė	8
<i>Dėl laidavimo sutartyje duoto laiduotojo sutuoktinės sutikimo teisinio kvalifikavimo</i>	8
Nemokumo teisė	10
<i>Dėl skolininko nesąžiningumo kaip atsisakymo iškelti fizinio asmens bankroto bylą</i>	10
Statybos teisė	10
<i>Dėl rangovo, statinio statybos vadovo ir statybos techninio prižiūrėtojo atsakomybės už atliktų statybos darbų trūkumus</i>	10
<i>Dėl savininko teisių gynimo siekiant įteisinti savavališką statybą, esančią mažesniu, nei teisės normose reglamentuota, atstumu nuo gretimo žemės sklypo (teritorijos) ir gretimo pastato</i>	11
Civilinio proceso teisė	13
<i>Dėl taikos sutarties, kuria sutarta dėl šalims bendrosios dalinės nuosavybės teise priklausančio žemės sklypo atidalijimo, teisinių pasekmių</i>	13
Viešieji pirkimai	13
<i>Dėl vienašališko viešojo pirkimo sutarties nutraukimo</i>	13
<i>Dėl viešajame konkurse pateiktų pasiūlymų vertinimo</i>	14

I. ADMINISTRACINIŲ NUSIŽENGIMŲ BYLOS

ANK 119 straipsnio 2 dalies taikymas

Dėl akcininko neturtinės teisės gauti apie bendrovę Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymo 18 straipsnio 1 dalyje nurodytą informaciją pažeidimo

Aptariamoje administracinio nusižengimo byloje pareiškėjas (bendrovės direktorius) nesutiko su jo nubaudimu pagal ANK 119 straipsnio 2 dalį už tai, kad pakartotinai bendrovės akcininkui nepateikė įstatymuose nustatytos informacijos, t. y. padarė ANK 119 straipsnio 1 dalyje nurodytą veiką.

Teisėjų kolegija nurodė, kad akcininkų neturtinė teisė gauti apie bendrovę Akcinių bendrovių įstatymo 18 straipsnio 1 dalyje nurodytą informaciją įgyvendinama tokia tvarka: 1) akcininkas ar jo įgaliotas atstovas kreipiasi raštu dėl jo pageidaujamos gauti informacijos; 2) bendrovė privalo sudaryti galimybę susipažinti su prašoma informacija ir (ar) pateikti dokumentų kopijas; 3) bendrovė tai privalo padaryti ne vėliau kaip per 7 dienas nuo reikalavimo gavimo dienos; 4) atsisakymą pateikti dokumentus bendrovė turi įforminti raštu, jeigu akcininkas to pareikalauja. Gavus prašymą dėl

informacijos pateikimo, bendrovės direktoriaus teisėto elgesio alternatyvos yra šios: 1) išsiųsti akcininkui ar jo įgaliotam atstovui jų prašomą informaciją (dokumentus) paštu arba 2) informuoti akcininkus apie tai, kur ir kada jiems bus sudaryta galimybė susipažinti su prašoma informacija (dokumentais), ir, jiems atvykus, sudaryti tokią galimybę, arba 3) informuoti akcininkus apie tai, kur ir kada jiems bus pateiktos dokumentų kopijos, ir, jiems atvykus, pateikti dokumentų kopijas, arba 4) aiškiai išreikšti atsisakymą pateikti prašomą informaciją (dokumentus). Nustačius, kad asmuo neįvykdė nė vieno iš alternatyvių pareigos realizavimo variantų dėl bent vienos iš įstatymo nurodytos informacijos, yra pagrindas konstatuoti, kad toks neveikimas atitinka ANK 119 straipsnyje nurodytus požymius. Kartu teisėjų kolegija atkreipė dėmesį į tai, kad svarbus kriterijus vertinant, ar tinkamai įvykdyta pareiga suteikti akcininkui informaciją, yra ne formalus, o kokybiškai turiningas jos įvykdymas. Šiuo atveju pareiškėjas pareigą aiškiai išreikšti atsisakymą pateikti prašomą informaciją (dokumentus) įvykdė tik formaliai. Jo lakoniškas ir nemotyvuotas atsakymas akcininkui nelaikytinas tinkamu bendrovės vadovo pareigos įgyvendinimu. Teisėjų kolegija pažymėjo, kad akcininko prašymas buvo argumentuotas, jame nurodytas ne tik faktinis, bet ir teisinis informacijos pateikimo pagrindas – įtarimai, kad dėl bendrovės direktoriaus (pareiškėjo) neteisėtų veiksmų (bendrovės patalpose dėl neatsargumo sukkelto gaisro) šiai bendrovei buvo padaryta žala. Šie įtarimai sudarė prielaidas akcininkui ginti tiek savo, tiek juridinio asmens, kurio dalyvis jis yra, įstatymuose nustatytas teises bei teisėtus interesus ir reikalauti atlyginti padarytą žalą. Nemotyvuotu, formaliu atsakymu į akcininko prašymą pateikti informaciją, susijusią su jo paties galimai neteisėtais veiksmais, bendrovės direktorius nepagrįstai apribojo akcininko galimybes reikalauti, kad šis atlygintų bendrovei padarytą žalą, ir taip sudarė kliūtis pasinaudoti įstatymo nustatytomis akcininko teisėmis.

Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, teisėjų kolegija paliko galioti apylinkės teismo nutarimą ir apygardos teismo nutartį be pakeitimų.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2022 m. liepos 1 d. nutartis administracinio nusižengimo byloje Nr. 2AT-72-697/2022

II. BAUDŽIAMOSIOS BYLOS

1. Lietuvos Respublikos baudžiamojo įstatymo taikymas

BK 228 straipsnio 2 dalies taikymas

Dėl valstybės tarnautojui prilyginto asmens sampratos

Šioje baudžiamojoje byloje viešosios įstaigos (mokyklos) direktorė pagal BK 228 straipsnio 2 dalį nuteista už tai, kad, būdama valstybės tarnautojui prilygintas asmuo, pasinaudodama einamomis pareigomis, veikdama priešingais valstybės tarnybai interesais – piktnaudžiaudama tarnyba, siekdama turtinės ir kitokios naudos sau, pasisavino ir iššvaistė jai patikėtą ir jos žinioje esantį svetimą – viešosios įstaigos (mokyklos) – turtą, apgaulingai tvarkė viešosios įstaigos buhalterinę apskaitą, taip pat pagamino, laikė ir panaudojo netikrus dokumentus ir taip padarė didelę žalą valstybei ir viešajai įstaigai.

Kasaciniu skundu nuteistosios gynėjas ginčijo jos nuteisimą pagal BK 228 straipsnio 2 dalį teigdamas, kad jo ginamoji nėra valstybės tarnautojui prilygintas asmuo, be to, jos nustatytos nusikalstamos veikos nėra niekaip susijusios su valstybės perduota, pripažįstama ugdymo veikla, kurioje galima įžvelgti viešojo intereso įgyvendinimo požymių, nes viešojo įstaiga, kuriai vadovavo nuteistoji, yra privatus ūkio subjektas.

Teisėjų kolegija pažymėjo, kad valstybės tarnautojui prilyginto asmens statusas siejamas su dviem būtinaisiais požymiais: 1) darbu arba kitais įstatyme nustatytais pagrindais pareigų ėjimu viešajame arba privačiame juridiniame asmenyje ar kitoje organizacijoje arba vertimusi profesine veikla ir 2) atitinkamų administracinių įgaliojimų turėjimu arba teisės veikti juridinio asmens ar kitos organizacijos vardu turėjimu, arba viešųjų paslaugų teikimu (BK 230 straipsnio 3 dalis). Viešojo įstaiga, kuriai vadovavo nuteistoji, yra viešas juridinis asmuo (CK 2.34 straipsnio 2 dalis). Nuteistoji

buvo viena iš šios įstaigos įsteigėjų, dalininkų, veikų padarymo metu ir bylos nagrinėjimo metu ėjusi direktoriaus pareigas, turinti tiek atitinkamus administracinius įgaliojimus, tiek teisę veikti šio viešojo juridinio asmens vardu, taip pat teikusi viešąsias paslaugas. Taigi teisėjų kolegija konstatavo, kad formaliai žiūrint nuteistoji atitiko BK 230 straipsnio 3 dalyje įtvirtintus požymius, tačiau BK 228 straipsniui taikyti vien formalaus nustatymo nepakanka, nes turi būti nustatyta, kad tokia asmens veikla yra susijusi su viešojo intereso užtikrinimu ir šios veiklos nevykdymas ar netinkamas vykdymas (pvz., piktnaudžiaujant savo padėtimi, viršijant suteiktus įgaliojimus) reikštų viešojo intereso pažeidimą. Viešieji interesai, kaip įstatymo saugoma vertybė, gali būti suprantami ir kaip visuomenės suinteresuotumas, kad ne tik valstybės tarnautojai, bet ir kiti viešojo ar net privataus sektorių darbuotojai, įgalioti spręsti įvairius visuomenei svarbius klausimus (valstybės tarnautojui prilyginti asmenys), darytų tai nešališkai, teisingai, įstatymų nustatyta tvarka.

Teisėjų kolegija nurodė, kad byloje nustatyta, jog nuteistoji, eidama švietimo įstaigos (bendrojo lavinimo mokyklos) direktoriaus pareigas, iš savo vadovaujamos viešosios įstaigos savinosi lėšas, kurios buvo gaunamos tiek iš mokinio krepšelio lėšų, tiek iš rėmėjų, tiek iš už mokinių mokslą mokančių tėvų, ir šias lėšas švaistė. Teisėjų kolegija pažymėjo, kad Lietuvos Respublikos Konstitucija laiduoja nemokamą mokymąsi valstybinėse ir savivaldybių bendrojo lavinimo mokyklose (41 straipsnis), o dauguma nuteistosios vadovaujamoje viešojoje įstaigoje mokytis nusprendusių moksleivių už tą patį vidurinį išsilavinimą mokėjo patys (jų tėvai, globėjai ir pan.). Taigi neabejotina, kad šie moksleiviai ir jų šeimos nariai bei artimieji buvo suinteresuoti tiek kokybiškai teikiamomis švietimo paslaugomis, tiek nepriekaištinga švietimo įstaigos, įskaitant joje dirbančius mokytojus ir vadovus, reputacija. Eidama bendrojo lavinimo mokyklos, kurios tikslas teikti viešąją švietimo paslaugą ir kurioje mokosi bendrojo vidurinio išsilavinimo siekiantys moksleiviai, direktoriaus pareigas, turėdama absoliučiai visus įgaliojimus veikti šios įstaigos vardu, nuteistoji šiuos įgaliojimus naudojo ne mokyklos ir jos darbuotojų ar juo labiau mokinių naudai, o savo asmeniniams interesams tenkinti, taip aukščiau viešųjų interesų iškeldama savąjį – asmeninį siekį pasipelnyti iš juridinio asmens, kurio turtas bet kuriam asmeniui yra svetimas. Dėl to teisėjų kolegija nusprendė, kad tokie nuteistosios veiksmai laikytini priešingais viešajam interesui. Be to, kasacinis teismas atkreipė dėmesį į tai, kad savo asmeninį (privatų) interesą nuteistoji tenkino ne darydama smulkius poįstatyminiuose ir mokyklos veiklą reglamentuojančiuose teisės aktuose nustatytų reikalavimų pažeidimus, o darydama baudžiamajame įstatyme uždraustas veikas – nusikaltimus, į jų darymą įtraukdama mokyklos darbuotojus, duodama nurodymus suklastoti dokumentus ir pan.

Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, teisėjų kolegija nuteistosios gynėjo kasacinį skundą atmetė.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2022 m. liepos 5 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-168-489/2022

BK 249 straipsnio 1 ir 3 dalių taikymas

Dėl dalyvavimo nusikalstamo susivienijimo veikloje ir jos organizavimo

Apžvelgiamoje baudžiamojoje byloje kasaciniuose skunduose buvo nurodoma, kad vienas nuteistasis nepagrįstai nuteistas pagal BK 249 straipsnio 3 dalį, o kiti septyni nuteistieji – pagal BK 249 straipsnio 1 dalį, nes jų veiksmuose nenustatyti objektyvieji ir subjektyvieji nusikalstamam susivienijimui, kaip vienai iš BK 25 straipsnyje įtvirtintų bendrininkavimo formų, būdingi požymiai. Kasatorių nuomone, byloje nėra duomenų, patvirtinančių, kad vienas nuteistasis buvo grupės organizatorius, o neteisėtoje grupėje dalyvavę kiti septyni nuteistieji ir kiti asmenys turėjo konkrečius vaidmenis ar užduotis, kad buvo pastovūs jų tarpusavio ryšiai, aukštas organizuotumo lygis, hierarchinė struktūra, pavaldumas, vidinė drausmė, pavedimų vykdymo kontrolė, narių susirinkimai, bendra kasa ir pan., nors šie požymiai yra būtini inkriminuojant dalyvavimą nusikalstamo susivienijimo veikloje.

Teisėjų kolegija pažymėjo, kad nusikalstamo susivienijimo pagrindinė veikla buvo neteisėtas disponavimas narkotinėmis ir psichotropinėmis medžiagomis bei sistemingas jų platinimas. Visų nusikaltimuose dalyvavusių asmenų veikla buvo suderinta, papildė viena kitą ir buvo nukreipta

bendram tikslui pasiekti. Tarp nusikalstamo susivienijimo narių egzistavo ir aiški hierarchinė struktūra, nes ne visi nariai galėjo tiesiogiai bendrauti su nusikalstamo susivienijimo organizatoriais, o žemesnės grandies nusikalstamo susivienijimo narių veiklą koordinavo jų tarpininkai (patikėtiniai).

Anot teisėjų kolegijos, iš nustatytų bylos aplinkybių matyti, kad nuteistiesiems inkriminuoti labai sunkūs ir sunkūs nusikaltimai nebuvo daromi spontaniškai ar neplanuotai, priešingai, jiems buvo kruopščiai ir apgalvotai ruošiamasi, tiek slepiant narkotines ir psichotropines medžiagas, tiek laikantis konspiracijos ir subordinacijos bendraujant tarpusavyje, tiek su kitais asmenimis. Byloje nustatyta, kad nusikalstamo susivienijimo nariai narkotinių ir psichotropinių medžiagų tiesiogiai vieni kitiems neperduodavo, tam būdavo įrengiamos slėptuvės, kuriose šios medžiagos būdavo paliekamos ir kurias jie vieni kitiems parodydavo ar pasakydavo jų vietą. Be to, rūpinantis nusikalstamo susivienijimo narių saugumu ir siekiant konspiracijos, dėl reikalų, susijusių su narkotinių ir psichotropinių medžiagų neteisėtu disponavimu, užslėpto turinio pokalbiais bendravo „Nokia 3310“ arba „Nokia 3410“ modelio mobiliojo ryšio telefonais, taip pat dažnai keitė mobiliųjų telefonų IMEI kodus, SIM korteles, o siekdami išvengti policijos pareigūnų sekimo, automobiliuose naudojo prietaisus, skirtus radijo ryšiui trukdyti. Užtikrinant nusikalstamo susivienijimo veiklą ir vidinę drausmę, nusikalstamo susivienijimo nariams buvo skiriamos piniginės baudos. Nustatyta ir tai, kad egzistavo ir bendros lėšos (kasa), kurios buvo naudojamos nusikaltimams daryti, taip pat dalis jų buvo skiriama teisinėms paslaugoms apmokėti ir įkalinimo įstaigose suimtų ar bausmes atliekančių asmenų paramai ir kt. Aplinkybę, kad nuteistieji vieni kitus žinojo, ar tai, kad juos siejo bičiuliški santykiai, nes buvo kiemo draugai, bendraklasiai ir pan., teisėjų kolegija įvertino ne kaip paneigiančią, o patvirtinančią, kad jų bendrininkavimas darant nusikalstamas veikas buvo pasiekęs aukščiausią organizuotumo ir pavojingumo lygį – nusikalstamą susivienijimą. Būtent glaudesni ir ilgalaikiai asmenų, kartu darančių nusikalstamas veikas, tarpusavio ryšiai ir abipusis pasitikėjimas lemia sudėtingesnį bendrininkavimo lygį, didesnį organizuotumo laipsnį, tai ir buvo nustatyta šioje byloje.

Kasacinis teismas pažymėjo, kad tokio pobūdžio ir sudėtingumo nusikaltimai – disponavimas narkotinėmis ir psichotropinėmis medžiagomis – buvo galimi tik suvienijus visų bendrininkų pastangas, siekiant maksimalaus nusikalstamos veikos rezultato. Užduočių pasiskirstymas ir suvokimas, kad kiekvienas bendrininkas savo veiksmais prisideda prie bendro rezultato – nusikalstamo susivienijimo vykdomo narkotinių ir psichotropinių medžiagų disponavimo, ir noras taip elgtis teismams leido daryti pagrįstą išvadą, jog bendrininkai, tarp jų ir kasacinius skundus padavę aštuoni nuteistieji, save identifikavo kaip aukščiausio lygio nusikalstamos struktūros – nusikalstamo susivienijimo narius ir tai patvirtino jų bendrą tyčią. Be to, atsižvelgiant į nusikalstamo susivienijimo vykdomo narkotinių ir psichotropinių medžiagų platinimo mastą, akivaizdu ir tai, kad nuteistasis, kaip vienas iš nusikalstamo susivienijimo vadovų, kontroliavęs šią veiklą ir joje dalyvavęs, neabejotinai suvokė, jog buvo disponuojama labai dideliu kiekiu šių medžiagų, ir taip elgtis norėjo.

Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, teisėjų kolegija nusprendė, kad teismai, kvalifikuodami vieno nuteistojo veiksmus pagal BK 249 straipsnio 3 dalį, o kitų septynių nuteistųjų veiksmus – pagal BK 249 straipsnio 1 dalį, baudžiamąjį įstatymą pritaikė tinkamai.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2022 m. liepos 1 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-167-303/2022

2. Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso įstatymo taikymas

BPK 3 straipsnio 1 dalies 4 punkto, 167 straipsnio 1 dalies nuostatų taikymas

Dėl ikiteisminio tyrimo, vykstančio privačiai vieša kaltinimo tvarka, tąsos, kai nukentėjusysis atsiima skundą

Apžvelgiamoje byloje nuteistojo gynėjas savo kasaciniame skunde teigė, kad teismai netinkamai pritaikė BPK 3 straipsnio 1 dalies 4 punkto ir BK 145 straipsnio nuostatas. Anot kasatoriaus, nukentėjusiajam atsiėmus savo pareiškimą ir prašant ikiteisminį tyrimą nutraukti, išnyko

vada, dėl kurios buvo pradėtas ikiteisminis tyrimas, todėl ikiteisminis tyrimas ar baudžiamasis procesas nuteistajam turėjo būti nutrauktas.

Teisėjų kolegija su šiais kasacinio skundo argumentais nesutiko ir pažymėjo, kad BK 145 straipsnio 3 dalyje nurodyta, jog už šio BK straipsnio 1 ir 2 dalyse nustatytas veikas asmuo atsako tik tuo atveju, kai yra nukentėjusio asmens skundas ar jo teisėto atstovo pareiškimas, prokuroro reikalavimas arba kai ikiteisminis tyrimas pradėtas nustačius smurto artimoje aplinkoje požymių. BPK 167 straipsnio, reglamentuojančio ikiteisminio tyrimo pradžią tik pagal nukentėjusiojo skundą ar jo teisėto atstovo pareiškimą, ar prokuroro reikalavimą, 1 dalyje nustatytas baigtinis sąrašas nusikalstamų veikų, tarp kurių ir BK 145 straipsnyje nustatytos, dėl kurių ikiteisminis tyrimas pradėdamas tik tuo atveju, kai yra nukentėjusiojo skundas ar jo teisėto atstovo pareiškimas, ir nurodyta, kad šiais atvejais procesas vyksta bendra tvarka. O BPK 3 straipsnio 1 dalies 4 punkte imperatyviai nustatyta, kad baudžiamasis procesas negali būti pradėdamas, o pradėtas turi būti nutrauktas, jeigu nėra nukentėjusiojo skundo ar jo teisėto atstovo pareiškimo arba prokuroro reikalavimo pradėti procesą tais atvejais, kai procesas gali būti pradėtas tik pagal nukentėjusiojo skundą ar jo teisėto atstovo pareiškimą arba prokuroro reikalavimą.

Teisėjų kolegijos vertinimu, nurodytų baudžiamąjo proceso įstatymo nuostatų sisteminis aiškinimas patvirtina, kad dėl BPK 167 straipsnio 1 dalyje nurodytų nusikalstamų veikų baudžiamasis procesas vyksta privačiai viešo kaltinimo tvarka, kuri nėra išimtis iš bendros baudžiamąjo proceso tvarkos. Šiame kontekste kasacinis teismas pabrėžė, kad privačiai viešo kaltinimo tvarka vykstančiam baudžiamajam procesui atskiras reglamentavimas, išskyrus baudžiamąjo proceso pradžią, BPK nėra nustatytas, todėl pagal nukentėjusiojo skundą ar jo teisėto atstovo pareiškimą, prokuroro reikalavimą pradėtas procesas vyksta bendra tvarka. Tai reiškia, kad, be kita ko, proceso nutraukimui galioja bendros BPK 212, 213, 215, 235, 254 straipsniuose įtvirtintos nuostatos, tarp kurių skundo (pareiškimo) atsiėmimas (atšaukimas) nėra nustatytas kaip pagrindas nutraukti ikiteisminį tyrimą ar baudžiamąjį procesą. Taigi, pradėjus ikiteisminį tyrimą dėl veikos, nurodytos BPK 167 straipsnyje, procesas turi vykti bendra tvarka be išimčių, net jei nukentėjusysis ar jo teisėtas atstovas ir išreiškė poziciją atsiimti skundą ar pareiškimą.

Kasacinis teismas pažymėjo, kad apžvelgiamoje byloje nukentėjusiojo valia dėl ikiteisminio tyrimo pradėjimo ir nuteistojo baudžiamąjo persekiojimo pagal BK 145 straipsnio 2 dalį buvo aiškiai išreikšta, todėl ikiteisminis tyrimas byloje buvo pradėtas nepažeidžiant BK 145 straipsnio 3 dalies ir BPK 167 straipsnio 1 dalies nuostatų. O nukentėjusiojo pareiškimas, kuriame nurodyta, kad nukentėjusysis atsiima savo ankstesnį pareiškimą ir prašo ikiteisminį tyrimą nutraukti, nesudaro teisinio pagrindo nutraukti baudžiamąjį procesą BPK 3 straipsnio 1 dalies 4 punkte nurodytu pagrindu.

Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, teisėjų kolegija nuteistojo gynėjo kasacinį skundą atmetė.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2022 m. liepos 4 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-205-942/2022

BPK 20 straipsnio 4 ir 5 dalių nuostatų taikymas

Dėl draudimo neformalios apklausos metu gautą informaciją naudoti baudžiamojoje byloje

Apžvelgiamoje byloje vieno nuteistųjų gynėjas savo kasaciniame skunde nurodė, kad teismų priimti nuosprendžiai yra neteisėti, nes jie pagrįsti sulaikant nuteistuosius atliktos neformalios apklausos metu gauta informacija, kuri negalėjo būti pripažinta įrodymu, ir ja negalėjo būti grindžiama jo ginamojo kaltė, nes ši informacija gauta pažeidžiant BPK nustatytą tvarką.

Atsakydamas į šiuos kasacinio skundo argumentus, kasacinis teismas pirmiausia atkreipė dėmesį į tai, kad Lietuvos Aukščiausiojo Teismo formuojamoje praktikoje pažymima, jog duomenys, kurių gavimo tvarkos pažeidimai kelia abejonių jų patikimumu ir šių abejonių nėra galimybės pašalinti atliekant kitus BPK nustatytus veiksmus, įrodymais nepripažįstami. Ir priešingai, tuo atveju, kai nustatoma, kad duomenų rinkimo (gavimo) tvarkos pažeidimai neturėjo įtakos gautų duomenų patikimumui ir juos renkant nebuvo atimtos ar iš esmės suvaržytos įstatymų garantuotos kaltinamojo teisės, duomenys pripažįstami įrodymais.

Kartu teisėjų kolegija nurodė, kad, tirdami nusikalstamas veikas, policijos pareigūnai privalo aiškintis pirmines įvykio aplinkybes, rinkti pirminę bylai reikšmingą informaciją. Kai asmenys sulaikomi nusikaltimo vietoje, tai vyksta ir užduodant pirminius klausimus nusikalstamos veikos padarymu įtariamiesiems asmenims. Kaip pažymėjo teisėjų kolegija, vertinimas, kad visais atvejais tai jau yra faktinė įtariamo asmens apklausa, nėra teisingas. Kiekvienu atveju svarbu išsamiai išanalizuoti visą susidariusią situaciją, klausimų pobūdį, bendravimo trukmę ir apimtį, pareigūnų elgesį sulaikymo metu ir kitus kiekviename konkrečioje situacijoje reikšmingus veiksnius. Svarbu nustatyti, ar asmuo nebuvo kokiu nors būdu verčiamas duoti parodymų, ar nebuvo klaidinamas dėl savo teisinės padėties ir pan.

Apžvelgiamoje byloje, kasacinio teismo vertinimu, nėra pagrindo teigti, kad nuteistųjų sulaikymą vykdę pareigūnai atliko sulaikytų ir įtariamų nusikalstamos veikos padarymu asmenų apklausą. Iš bylos medžiagos matyti, kad vieno iš pareigūnų bendravimo su sulaikytaisiais trukmė buvo epizodiška, jis tik paklausė, kam priklauso automobilyje esantis kroviny. Vienas iš sulaikytųjų į šį klausimą išvis neatsakinėjo, o kitas atsakė tik neverbaliniu judesiu. Šiame kontekste teisėjų kolegija pažymėjo, kad byloje nėra jokių duomenų apie tai, jog nuteistiesiems sulaikymo metu buvo daromas koks nors neteisėtas poveikis, jie buvo verčiami kalbėti, atsakinėti į klausimus. Taigi teismai, pripažindami pareigūnų teismo posėdyje duotus parodymus apie nuteistųjų sulaikymo ir automobilio apžiūros aplinkybes įrodymais ir remdamiesi šiais parodymais priimtuose nuosprendžiuose, BPK 20 straipsnio 4 ir 5 dalių nuostatų nepažeidė.

Priešingas išvadas kasacinis teismas padarė dėl kito, nuteistųjų sulaikyme nedalyvavusio ir į įvykio vietą atvykusio jau po nuteistųjų sulaikymo, pareigūno atliktų veiksmų ir teisme duotų parodymų. Kasacinis teismas nurodė, kad šis pareigūnas, apibūdindamas pokalbio su sulaikytaisiais pobūdį, parodė, jog vyko neformalus jo pokalbis su sulaikytais asmenimis. Vienas sulaikytasis praktiškai nieko nekalbėjo, o kitas pakankamai nuosekliai pasakojo aplinkybes. Iš šio pareigūno parodymų matyti, kad jis su vienu iš įtariamųjų bendravo vėliau nei sulaikyme dalyvavę pareigūnai, pokalbis buvo pakankamai išsamus, informatyvus, nes įtariamasis nurodė pakankamai daug informacijos, kurią jis (pareigūnas) atpasakojo apklausos teisme metu. Aplinkybė, kad pats pareigūnas, apklausiamas teisme, įvardijo savo bendravimą su įtariamuoju kaip „neformalų pokalbį“, to pokalbio trukmė, apimtis, teisėjų kolegijos vertinimu, neleidžia daryti išvados, kad tai buvo tik pirminių klausimų uždavimas sulaikytiems asmenims. Pareigūno parodymų analizė leidžia daryti išvadą, kad jis vykdė neformalią sulaikyto ir įtariamo nusikalstamos veikos padarymu asmens apklausą.

Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, teisėjų kolegija konstatavo, kad teismai nepagrįstai, pažeisdami BPK 20 straipsnio 4 ir 5 dalių reikalavimus, rėmėsi pirmiau nurodyto liudytojo parodymais, todėl šiuos parodymus kaip įrodymą pašalino iš byloje surinktų ir įvertintų įrodymų viseto. Kartu teisėjų kolegija padarė išvadą, kad kitų nuosprendžiuose aptartų ir įvertintų įrodymų visuma yra pakankama byloje nuteistų asmenų kaltumui konstatuoti, todėl kasatoriaus skundą atmetė.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2022 m. liepos 5 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-170-628/2022

III. CIVILINĖS BYLOS

Sutarčių teisė

Dėl laidavimo sutartyje duoto laiduotojo sutuoktinės sutikimo teisinio kvalifikavimo

Ieškovė (kredito unija) prašė priteisti iš atsakovo skolą, o atsakovui neturint turto ar lėšų, skolą priteisti subsidiariai iš jo sutuoktinės (atsakovės). Ieškovė nurodė, kad trečiajam asmeniui (bendrovei) suteikė kreditą, o atsakovas laidavo už šio kredito tinkamą grąžinimą. Laidavimo sutartį kaip atsakovo sutuoktinė pasirašė ir atsakovė. Trečiajam asmeniui bankrutavus, skola liko nepadengta. Pirmosios instancijos teismas skolą ieškovei priteisė tik iš atsakovo. Apeliacinės instancijos teismas ieškinį patenkino visiškai, t. y. skolą priteisė ne tik iš atsakovo, bet subsidiariai ir iš jo sutuoktinės.

Kasaciniame skunde atsakovė teigė, kad jos sutikimas laidavimo sutartyje turi būti laikomas vartojimo sutartimi, kuriai taikytini vartojimo sutarčių instituto apsaugos aspektai.

Kasacinis teismas pažymėjo, kad atsakovės parašu išreikštas sutikimas laidavimo sutartyje yra laikytinas vienašaliu sandoriu, laidavimo sutarties dalimi. Šiuo sutikimu laiduotojo sutuoktinė patvirtino, jog buvo supažindinta su visomis iš laidavimo sutarties kylančiomis teisėmis ir pareigomis ir sutiko bei neprieštaravo, kad laiduotojas prisiimtų įsipareigojimus pagal šią laidavimo sutartį. Toks vienašalis sandoris sukuria pareigas ir teises pasekmes atsakovei: laidavimo prievolė tampa bendrąja sutuoktinių prievole ir pagrindu laidavimu užtikrintą prievolę vykdyti iš bendro sutuoktinių turto. Šio vienašalio sandorio pagrindu tarp atsakovės ir kitų laidavimo sutarties šalių atsirado prievoliniai teisiniai santykiai, o atsakovės duotas sutikimas, esant tam pagrindui, gali būti kvalifikuojamas kaip vartojimo sutartis ir, jį taip kvalifikavus, turi būti vertinamas taikant vartotojų apsaugą įtvirtinančias teises normas.

Atsižvelgdamas į Europos Sąjungos Teisingumo Teismo naujausią praktiką dėl 1993 m. balandžio 5 d. Tarybos Direktyvos 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais, kasacinis teismas konstatavo, kad nagrinėjamu atveju atsakovės duoto sutikimo laidavimo sutartyje vertinimas kaip duotas vartojimo tikslais priklauso nuo aplinkybių, koku tikslu ji veikė, duodama savo sutikimą, nustatymo ir įvertinimo. Nustatant ir vertinant šį tikslą turi reikšmės aplinkybė, ar atsakovė davė sutikimą laidavimo sutartyje turėdama funkcinių ryšių su verslu, kuriam finansuoti tarp ieškovės ir trečiojo asmens (bendrovės) buvo sudaryta paskolos sutartis. Pagrindas konstatuoti funkcinių ryšių su verslu turėjimą yra ir tokiu atveju, kai sandorį sudaręs asmuo yra įmonės, gavusios pirminę paskolą, akcijų, esančių bendrąja jungtine sutuoktinių nuosavybe, bendraturtis, nes taip per bendrąją jungtinę sutuoktinių nuosavybę jis yra susijęs su ta įmone.

Kasacinis teismas pažymėjo, kad pirmosios instancijos teismas, atsakovės duotą sutikimą sutuoktiniui sudaryti laidavimo sutartį kvalifikuodamas kaip vartojimo sutartį, grindė tuo, kad byloje nėra nustatyta, jog atsakovė būtų susijusi funkciniais ryšiais su verslu, kuriam finansuoti buvo sudaryta paskolos sutartis; atsakovės sutuoktinis buvo trečiojo asmens akcininkas; atsakovė laidavimo sutartimi siekė išspręsti šeimos (suprantant ją plačiąja prasme, nes tai buvo sutuoktinio verslas, iš kurio buvo gaunamos pajamos) skolinių įsipareigojimų situaciją. Tačiau pirmosios instancijos teismas netyrė ir nenustatė, kada buvo įsteigtas trečiasis asmuo, kada ir koku teisiniu pagrindu atsakovės sutuoktinis tapo šios bendrovės akcininku, ar bendrovės akcijoms taikytinas įstatymų nustatytas sutuoktinių turto teisinis režimas ir t. t.

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas yra konstatavęs, kad laiduotojo prievolė kreditoriui laiduojant už skolininką yra asmeninio pobūdžio. Prievolės, kurias įgyja vienas sutuoktinis, laiduodamas kito asmens kreditoriui be kito sutuoktinio sutikimo, laikomos asmeninėmis ir į kito sutuoktinio turtą ar dalį, įeinančią į bendrąją nuosavybę, negali būti nukreipiamas išieškojimas. Tais atvejais, kai sandoriui sudaryti yra duotas kito sutuoktinio sutikimas, iš tokio sandorio kylanti prievolė priskirtina prievolėms, atsiradusioms iš sandorių, sudarytų vieno sutuoktinio, kai yra kito sutuoktinio sutikimas, todėl tokiu atveju nereikia nustatyti, ar toks sandoris buvo sudarytas šeimos interesais, o prievolė laikoma bendra ir vykdytina iš bendro sutuoktinių turto. Taigi laiduotojo sutuoktinio sutikimas sudaryti laidavimo sutartį nėra būtinas, tačiau jei sutuoktinis jį duoda, tai keičia ir laiduotojo prievolės pobūdį, todėl būtina išsiaiškinti ne tik kokią prievolę laidavo laiduotojas, bet ir dėl kokios laiduotojo prievolės sutiko sutuoktinis.

Nagrinėjamu atveju kasacinis teismas pažymėjo, jog pirmosios instancijos teismas, padaręs išvadą, jog šalys modifikavo kredito sutartį, pagal kurią atsakovė buvo davusi sutikimą, nevertino atsakovės atsakomybės apimties; apeliacinės instancijos teismas, priteisdamas visą prašomą sumą subsidiariai ir iš atsakovės, kaip laiduotojo sutuoktinės, neanalizavo paskolos sutarties ir vėlesnių jos pakeitimų reikšmės laiduotojo sutuoktinės prievolės apimčiai, nors atsakovė teigė, kad sutarties pakeitimai buvo daromi be jos atskiro sutikimo.

Konstatavęs, kad byla teismų išnagrinėta nenustačius visų teisiškai reikšmingų faktinių bylos aplinkybių, kasacinis teismas apeliacinės instancijos teismo nutartį panaikino ir perdavė bylą šiam teismui nagrinėti iš naujo.

Nemokumo teisė

Dėl skolininko nesąžiningumo kaip atsisakymo iškelti fizinio asmens bankroto bylą

Pareiškėjas kreipėsi į teismą, prašydamas iškelti jam fizinio asmens bankroto bylą. Jis paaiškino, jog tapo nemokus dėl to, kad, bankrutuojant bendrovėms, kurioms jis vadovavo, buvo tenkinti ieškiniai dėl žalos atlyginimo priteisimo iš jo kaip fizinio asmens, nes, teismų vertinimu, jam vadovaujant priimti sprendimai buvo ekonomiškai nenaudingi bendrovėms. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai pareiškėjui iškėlė bankroto bylą.

Bylą nagrinėję teismai nusprendė, kad pareiškėjo neteisėti veiksmai nėra vertintini sąžiningumo aspektu pagal Lietuvos Respublikos fizinių asmenų bankroto įstatymo (toliau – FABĮ) 5 straipsnio 8 dalies 2 punktą, kadangi jie nepatenka į šioje teisės normoje nurodytą 3 metų laikotarpį. Tokią išvadą teismai, be kita ko, grindė kasacinio teismo formuojama praktika, kad sprendžiant dėl pareiškėjo sąžiningumo pagal FABĮ 5 straipsnio 8 dalies 2 punktą turi būti vertinami tik jo veiksmai (neveikimas) per paskutinius 3 metus iki pareiškimo dėl bankroto bylos jam iškėlimo priėmimo.

Kasacinis teismas pažymėjo, kad įstatyme įtvirtintas 3 metų terminas yra siejamas būtent su skolininko nemokumo atsiradimo momentu, o ne nesąžiningų veiksmų, nulėmusių skolininko nemokumą, atlikimo momentu. Taigi pareiškėjas turi būti tapęs nemokus ne anksčiau nei per 3 metus iki pareiškimo iškelti bankroto bylą priėmimo, o esminė nemokumo priežastis turi būti FABĮ 5 straipsnio 8 dalies 2 punkte išvardyti nesąžiningi veiksmai. Kasacinis teismas nurodė, kad veiksmai, kuriais pareiškėjo vadovaujamų bendrovių vykdytas verslas buvo perkeltas į kitą įmonę, patys savaime nesukėlė pareiškėjo nemokumo – tokios pasekmės kilo tik pritaikius pareiškėjui civilinę atsakomybę už šiuos veiksmus ir priteisus iš jo žalos atlyginimą.

Kadangi iki šiol formuota FABĮ 5 straipsnio 8 dalies 2 punkto aiškinimo praktika, draudžianti sąžiningumo aspektu vertinti pareiškėjo veiksmus, atliktus anksčiau nei prieš 3 metus iki pareiškimo iškelti bankroto bylą priėmimo, neužtikrina šios teisės normos tikslų įgyvendinimo tais atvejais, kai nesąžiningų veiksmų atlikimo momentas ir pareiškėjo nemokumo atsiradimo momentas nesutampa, kasacinis teismas suformulavo tokią teisės aiškinimo taisyklę: pagal FABĮ 5 straipsnio 8 dalies 2 punktą teismas atsisako iškelti fizinio asmens bankroto bylą, jeigu nustato, kad: 1) pareiškėjas tapo nemokus per 3 metus iki pareiškimo iškelti bankroto bylą priėmimo ir 2) pareiškėjo nemokumo priežastis yra FABĮ 5 straipsnio 8 dalies 2 punkte nurodyti nesąžiningi veiksmai. Kai fizinis asmuo tapo nemokus dėl FABĮ 5 straipsnio 8 dalies 2 punkte nurodytų nesąžiningų veiksmų, o jų atlikimo laikas ir fizinio asmens tapimo nemokaus laikas nesutampa, tai laikas, kada buvo atlikti nesąžiningi veiksmai (per paskutinius 3 metus iki pareiškimo iškelti bankroto bylą priėmimo ar anksčiau), nėra teisiškai reikšmingas juridinis faktas FABĮ 5 straipsnio 8 dalies 2 punkto taikymui, tačiau šie veiksmai turi būti esminė asmens tapimo nemokaus priežastis.

Konstatavęs, kad bylą nagrinėję teismai veiksmų, sukėlusių pareiškėjo nemokumą, vertinimo jų sąžiningumo aspektu iš esmės neatliko, kasacinis teismas skundžiamus teismų procesinius sprendimus panaikino ir pareiškėjo prašymą dėl bankroto bylos jam iškėlimo perdavė pirmosios instancijos teismui nagrinėti iš naujo.

Statybos teisė

Dėl rangovo, statinio statybos vadovo ir statybos techninio prižiūrėtojo atsakomybės už atliktų statybos darbų trūkumus

Ieškovė (rangovė, sudariusi sutartį su užsakove) teismo prašė priteisti iš atsakovės (subrangovės) žalos atlyginimą dėl atliktų statybos darbų defektų. Pirmosios instancijos teismas ieškinį tenkino iš dalies, apeliacinės instancijos teismas ieškovei iš atsakovės priteistą žalą

atlyginimo sumą padidino. Kasacinis teismas nurodė, jog nagrinėjamoje byloje ginčo teisiniai santykiai kvalifikuotini kaip statybos rangos sutarties, sudarytos tarp ieškovės, kaip užsakovės, ir atsakovės, kaip rangovės).

Kasacinis teismas konstatavo, kad statybos rangos sutartiniuose santykiuose statybos techninis prižiūrėtojas veikia kaip užsakovo atstovas, o statybos vadovas – kaip rangovo atstovas (darbuotojas). Dėl to, sprendžiant statybos rangos sutarties šalių tarpusavio ginčą dėl sutarties vykdymo tinkamumo, statybos techninio prižiūrėtojo ir / ar statybos vadovo veiksmai ar neveikimas turi būti vertinami atitinkamai kaip atlikti užsakovo ar rangovo ir nekeičia statybos rangos sutarties šalių prievolių ir atsakomybės, įtvirtintų sutartyje ar įstatyme. Sutarties uždarumo principas lemia, kad tik sutarties šalys gali reikšti reikalavimus dėl jos netinkamo vykdymo; sutartinės civilinės atsakomybės tikslas ir teikiamos apsaugos ribos – sutartį sudariusių asmenų interesų, susijusių su tinkamu sutarties įvykdymu, apsauga.

Dėl nurodytų priežasčių kasacinis teismas konstatavo, kad nagrinėjamu atveju statinio statybos techninės priežiūros vadovas nėra ginčo sutarties dalyvis, nes nei jis, nei jo atstovaujamas statytojas (užsakovas) nesusiję jokiais sutartiniais teisiniais santykiais su subrangovu. Kadangi statybos techninis prižiūrėtojas, paskirtas (pasamdytas) statytojo (užsakovo), veikia jo interesais, todėl neteisėto neveikimo atveju jis, vadovaujantis Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK) 6.697 straipsnio 3 dalimi, atsako statytojui, o ne rangovui ar subrangovui. Dėl to atsakovė (subrangovė) šioje byloje neturi teisinio pagrindo kelti klausimo dėl statybos techninio prižiūrėtojo atsakomybės už sutartinės prievolės netinkamą įvykdymą ir remtis statytojo sutartimi pasitelkto statybos techninio prižiūrėtojo veiksmais ar neveikimu, siekdama jai tenkančios atsakomybės už netinkamą sutarties įvykdymą sumažinimo. Atsižvelgdamas į tai, kasacinis teismas suformulavo teisės aiškinimo taisyklę dėl CK 6.697 straipsnio 3 dalies, reglamentuojančios statybos dalyvių atsakomybę už per garantinį terminą nustatomus statybos darbų defektus: ši teisės norma nenustato savarankiško ir pakankamo joje nurodytų subjektų civilinės atsakomybės pagrindo; kiekvienu atveju turi būti nustatomos konkrečių statybos dalyvių atsakomybės prievolei kilti būtinos sąlygos.

Sprenddamas dėl statinio statybos vadovo veiksmų (neveikimo) įtakos nustatytai žalai, kasacinis teismas pažymėjo, jog statinio statybos vadovas, būdamas ieškovės darbuotojas, šias pareigas ėjo ieškovės paskirtas, todėl, esant nustatytiems jo neteisėtiems veiksams, yra pagrindas mažinti skolininkės (atsakovės) atsakomybę dėl kreditorės (ieškovės) kaltės (CK 6.259 straipsnio 1 dalis), pažeidus CK 6.691 straipsnyje įtvirtintą rangos sutarties šalių bendradarbiavimo pareigą. Be to, abi sutarties šalys buvo šios srities profesionalės.

Byloje buvo nustatyta, kad atsakovė žinojo, jog ieškovės pateiktų vamzdžių negalima sujungti, įspėjo apie tai ieškove, tačiau šios atstovas reikalavo pateiktus vamzdžius sujungti. Tai reiškia, kad atsakovė suprato, jog ieškovės pateikti vamzdžiai yra netinkami, tačiau, ieškovei jų nepakeitus, atsakovė neveikė pagal CK 6.686 straipsnio 3 dalies reikalavimus ir nenutraukė sutarties, bet, atlikdama statybos darbus, naudojo, jos nuomone, netinkamas medžiagas, prisiimdama žalos atsiradimo riziką. Atsižvelgdamas į tai, kad atsakovė, kaip rangovė, ieškovės nurodymu sujungdama nejungtinus vamzdžius, žinodama, kad toks sujungimas yra darbų technologijos pažeidimas, nepasinaudojo teise atsisakyti sutarties, taip pat atsižvelgdamas į ieškovės atstovo pareigų pažeidimus, užkirtusius kelią darbų defektus nustatyti laiku, kasacinis teismas nusprendė, kad ieškovei priteistinas žalos atlyginimas mažintinas iki 70 proc. Dėl to apeliacinės instancijos teismo ieškovei iš atsakovės priteista žalos atlyginimo suma buvo sumažinta.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2022 m. rugpjūčio 31 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-7-184-421/2022

Dėl savininko teisių gynimo siekiant įteisinti savavališką statybą, esančią mažesniu, nei teisės normose reglamentuota, atstumu nuo gretimo žemės sklypo (teritorijos) ir gretimo pastato

Ieškovė prašė pripažinti jai teisę be atsakovės (gretimo pastato savininkės) sutikimo leisti pertvarkyti pastato projektinę dokumentaciją ir gauti statybą leidžiantį dokumentą įteisinant savavališką statybą. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai ieškinį tenkino.

Kasacinis teismas yra nurodęs, kad statybos techninių reglamentų normos, nustatančios privalomus atstumus nuo nesudėtingų pastatų iki kaimyninių sklypų ribų, taip pat nustatančios privalomus atstumus susisiekiama komunikacijoms ir atraminėms sienutėms statyti, yra imperatyvaus pobūdžio ir turi tam tikrus viešuosius tikslus. Kasacinis teismas konstatavo, kad analogiškai vertintini ir statybos techniniuose reglamentuose nustatyti atstumai iki gretimų pastatų, t. y. teisės normos, nustatančios privalomus atstumus iki gretimų pastatų, yra imperatyvaus pobūdžio. Šiomis teisės normomis siekiama tų pačių viešųjų tikslų, kaip ir nustatančiomis privalomus atstumus nuo pastatų iki gretimų sklypų ribų, įgyvendinimo, jos yra skirtos trečiųjų asmenų (gretimų pastatų savininkų) interesų apsaugai, todėl tais atvejais, kai statytojas siekia statyti statinį nukrypdamas nuo teisės normų, nustatančių privalomus statomo statinio atstumus iki gretimų pastatų, teismas neturi kompetencijos duoti sutikimą vietoje gretimų pastatų savininkų, nes tik jie patys turi teisę spręsti, kaip jiems įgyvendinti savo nuosavybės teises. Tuo atveju, kai gretimo pastato savininkas atsisako duoti sutikimą statyti statinius mažesniu negu norminiuose teisės aktuose nustatytu atstumu iki gretimo pastato, toks asmuo neprivalo motyvuoti savo atsisakymo priežasčių ir tik išimtiniais atvejais teismas gali pripažinti, jog statinio rekonstrukcija mažesniu nei teisės aktuose nustatytu atstumu iki gretimo pastato galėtų būti pripažinta nepažeidžiančia gretimo pastato savininko teisių.

Teismai byloje padarė išvadą, kad atsakovė nėra gretimos teritorijos valdytoja, o yra tik šios teritorijos naudotoja, ir nurodė, kad ieškovei, siekiančiai gauti statybą leidžiantį dokumentą (leidimą rekonstruoti statinį), atsakovės, kaip gretimos teritorijos naudotojos, sutikimas nėra reikalingas. Kasacinis teismas nurodė, kad statybos techninio reglamento STR 1.05.01:2017 „Statybą leidžiantys dokumentai. Statybos užbaigimas. Statybos sustabdymas. Savavališkos statybos padarinių šalinimas. Statybos pagal neteisėtai išduotą statybą leidžiantį dokumentą padarinių šalinimas“ (toliau – STR 1.05.01:2017) 7 priedo 8 punkte, reglamentuojančiame besiribojančių žemės sklypų (teritorijų) savininkų ar valdytojų sutikimus, nustatyta, kad tais atvejais, kai mažinamas esamas atstumas nuo rekonstruojamo statinio iki besiribojančių žemės sklypų (teritorijų) ribų, yra reikalingi besiribojančių žemės sklypų (teritorijų) savininkų ar valdytojų sutikimai. Kasacinis teismas konstatavo, kad tokiais kaip nagrinėjamas atvejais, kai žemės sklypo (teritorijos) savininkas ir valdytojas nesutampa, statytojas, siekiantis gauti statybos leidimą, turi gauti tiek gretimos teritorijos savininko, tiek ir jos valdytojo sutikimus, kadangi pastarųjų asmenų interesai gali būti skirtingi. Tiek žemės sklypo (teritorijos) savininkas, tiek žemės sklypo (teritorijos) valdytojas turi savarankišką suinteresuotumą, kad būtų išlaikomi statybos norminiuose teisės aktuose nustatyti privalomi atstumai iki jų nuosavybės ar valdymo teise turimo žemės sklypo (teritorijos) ribos, todėl gali savarankiškai apsispręsti, ar sutikti su tuo, kad šis atstumas būtų mažinamas, o statytojas tokiais atvejais turi gauti rašytinį abiejų nurodytų subjektų sutikimą.

Kasacinis teismas, atsižvelgdamas į Nacionalinės žemės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos direktoriaus 2012 m. liepos 27 d. įsakymo Nr. 1P-(1.3.)-259 „Dėl Sutikimų statyti statinius žemės sklypuose, besiribojančiuose su valstybinės žemės sklypais ar valstybine žeme, kurioje nesuformuoti žemės sklypai, išdavimo taisyklių patvirtinimo“ (toliau – ir Taisyklės) nuostatas, konstatavo, kad tais atvejais, kai asmuo turi gretimos teritorijos valdytojo statusą, kylantį iš sandorio ir (ar) faktinių tarp šalių susiklosčiusių teisinių santykių, Taisyklių 8.3 bei 10 punktai nėra taikomi, nes juose reglamentuojami Nacionalinės žemės tarnybos ir valstybinės žemės naudotojo santykiai, kai žemės naudotojas neturi valdytojo statuso. Taigi tais atvejais, kai yra nustatoma, kad asmuo yra gretimos teritorijos valdytojas, jo sutikimui yra taikomos STR 1.05.01:2017 7 priedo 8 punkto nuostatos, o ne Taisyklių 8.3 punkto nuostatos.

Konstatavęs, kad apeliacinės instancijos teismo nutartis priimta nenustačius visų teisiškai reikšmingų aplinkybių dėl atsakovės kaip gretimos teritorijos valdytojos statuso, taip pat dėl išimtinių aplinkybių, įrodančių, kad ieškovės atlikta savavališka statyba nebuvo pažeistos atsakovės kaip gretimo pastato savininkės teisės ar jos buvo pažeistos taip nežymiai, jog iš esmės nesukelia atsakovei neigiamų pasekmių, o teismo atsisakymas suteikti teisę įteisinti savavališką statybą būtų neproporcingas bei neatitiktų teisingumo, protingumo ir sąžiningumo principų, kasacinis teismas panaikino apeliacinės instancijos teismo nutartį ir perdavė bylą iš naujo nagrinėti apeliacinės

instancijos teismui.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2022 m. liepos 1 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-186-701/2022

Civilinio proceso teisė

Dėl taikos sutarties, kuria sutarta dėl šalims bendrosios dalinės nuosavybės teise priklausančio žemės sklypo atidalijimo, teisinių pasekmių

Ieškovai teismo prašė leisti patvirtinti žemės sklypo formavimo ir pertvarkymo projektą be bendraturtės (atsakovės) sutikimo. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai ieškinį atmetė.

Nagrinėjamoje byloje nustatyta, kad teisme buvo nagrinėta civilinė byla tarp tų pačių šalių dėl atidalijimo iš bendrosios dalinės nuosavybės, ji pasibaigė teismui patvirtinus šalių sudarytą taikos sutartį. Minėta taikos sutartimi šalys sutarė žemės sklypą atidalyti iš bendrosios dalinės nuosavybės lygiomis dalimis pagal architektės parengtą schemą. Taigi taikos sutartimi šalys CK 4.75 straipsnio 1 dalyje nustatyta tvarka išreiškė suderintą valią dėl teisių į atidalijamas žemės sklypo dalis paskirstymo, pasirinkdamos visiško atidalijimo būdą. Kasacinis teismas pažymėjo, kad tokiu būdu atidalijus natūra iš bendrosios nuosavybės, apskritai pasibaigia bendroji dalinė nuosavybė, pasikeičia daikto teisinis statusas, nes daiktas tampa asmeninės nuosavybės teisės objektu. Tačiau teismas, prieš tvirtindamas taikos sutarties sąlygas, turi įvertinti ne tik šalių valią, bet ir galimybę šalių susitarimu pasirinktą atidalijimo būdą įgyvendinti – suformuoti atskirus nekilnojamojo turto objektus.

Kasacinis teismas atkreipė dėmesį, jog ieškovai kreipėsi į teismą dėl teismo nutartimi patvirtintos taikos sutarties nuostatų įgyvendinimo, t. y. kilus kliūčių atidalyti dviejų bendraturčių dalis, ir siekia taikos sutartį įgyvendinti atskirais etapais – pirmiau atidalyti vienam iš ieškovų tenkančią dalį, dėl kurios tokių kliūčių nekyla. Taigi taikos sutartimi bendras sutarimas dėl šalių teises užtikrinančio atidalijimo būdo buvo pasiektas, tačiau jis liko neįgyvendintas. Tačiau, jeigu yra įsiteisėjusi teismo nutartis, patvirtinti šalių taikos sutartį byloje dėl ginčo tarp tų pačių šalių, dėl to paties dalyko ir tuo pačiu pagrindu, tai užkerta kelią teismui toliau nagrinėti bylą, vadovaujantis CPK 293 straipsnio 3 punktu, ir tokia byla turi būti nutraukta.

Kasacinis teismas konstatavo, kad rengiant žemės sklypų formavimo ir pertvarkymo projektą buvo siekiama įgyvendinti būtent taikos sutartimi, turinčia *res judicata* (galutinis teismo sprendimas) sprendimo galią, suderintas sąlygas. Tam, kad taikos sutartimi šalys įgyvendintų susitarimą dėl bendrosios nuosavybės teisės į žemės sklypą pabaigos – daikto atidalijimo, būtinas ir daikto teisinio režimo pasikeitimas. Teismo patvirtinta taikos sutartis priverstinai, o tais atvejais, kai kyla abejonių dėl taikos sutarties sąlygų galiojimo, tokios sąlygos gali būti peržiūrėtos tik pasinaudojant įstatyme įtvirtintomis teismo sprendimų teisėtumo ir pagrįstumo kontrolės formomis arba įstatymo nustatyta tvarka ir pagrindais – proceso atnaujinimo institutu.

Remdamasis tuo, kad ieškinys nagrinėjamoje byloje ir ieškinio taikos sutartimi užbaigtoje byloje dalis dėl vienam iš ieškovų tenkančio žemės sklypo dalies atidalijimo yra tapatūs, kasacinis teismas teismų procesinius sprendimus panaikino ir bylą nutraukė.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2022 m. liepos 5 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-191-943/2022

Viešieji pirkimai

Dėl vienašališko viešojo pirkimo sutarties nutraukimo

Ieškovė (tiekėja) prašė teismo pripažinti atsakovo (perkančiosios organizacijos) sprendimą vienašališkai nutraukti paslaugų, užtikrinant ultražemos temperatūros laipsnių temperatūros režimą, sutartį ir skirti ieškovei baudą, neteisėtą, negaliojančiu ir nesukuriančiu teisinių pasekmių. Pirmosios instancijos teismas ieškinį tenkino, apeliacinės instancijos teismas ieškinį tenkino iš dalies – sumažino ieškovei atsakovo skirtą baudą; kitus ieškinio reikalavimus atmetė.

Kasacinio teismo praktikoje aiškinant CK įtvirtintas vienašališko sutarties nutraukimo nuostatas pažymėta, kad įstatymo leidėjas suteikia galimybę vienašališkai (nesikreipiant į teismą)

nutraukti sutartį esant šiems pagrindams: pirma, esant esminiam sutarties pažeidimui, kuris nustatomas atsižvelgiant į CK 6.217 straipsnio 2 dalies nurodytas aplinkybes; antra, jei sutarties pažeidimas pasireiškia termino praleidimu ir sutarties įvykdymas nepraranda prasmės po termino praleidimo; trečia, sutartyje nustatytais atvejais. Spręsdami dėl ginčų, kylančių iš viešųjų pirkimų teisinių santykių, teismai, be kita ko, dėl sutarties vykdymo turi vertinti ne tik ginčo sutarties nuostatas, bet ir, atsižvelgdami į aplinkybę, jog ginčo sutartis buvo sudaryta viešojo pirkimo būdu, sutarties turinys turi būti nustatomas ir tiriant bei vertinant paskelbto viešojo pirkimo konkurso sąlygas, konkurso laimėtojo pasiūlymą, šalių elgesį vykdant sutartį ir pan.

Nagrinėjamoje byloje teismų nustatyta, kad sutartį atsakovas nutraukė nurodydamas, jog ieškovė nesilaikė vakcinų transportavimo temperatūros, kuri buvo nurodyta važtaraščiuose ir perdavimo–priėmimo aktuose. Nors apeliacinės instancijos teismas pripažino, kad krovinio važtaraščiai ir perdavimo–priėmimo aktai nėra pirkimo dokumentų sudėtinė dalis, tačiau vertino, kad jie laikytini sutarties vykdymo dokumentais, kurie negali būti vertinami atsietai nuo sutarties nuostatų visumos. Kasacinis teismas sutiko su apeliacinės instancijos teismo aiškinimu, kad tiek važtaraščiai, tiek ir perdavimo–priėmimo aktai gali būti vertinami kaip tinkami dokumentai, kuriuose atsakovas informuoja ieškovę apie tam tikras perkamos paslaugos sąlygas, tačiau tokiu atveju perkančioji organizacija, kuri yra atsakinga už aiškių ir tikslių pirkimo dokumentų parengimą, pirkimo procedūrų organizavimą, pasiektus rezultatus, turi pareigą užtikrinti, kad pagrindiniuose viešojo pirkimo dokumentuose (techninėje specifikacijoje, sutarties projekte ir kituose) šios sąlygos, ypač jeigu jos atsakovo yra laikomos turinčiomis išskirtinę reikšmę ir esminėmis, taip pat turi būti nurodytos arba turi būti aiškiai ir nedviprasmiškai įtvirtinta, kad šios sąlygos – transportavimo temperatūros režimas – bus konkretizuotos kituose dokumentuose.

Byloje buvo nustatyta, kad temperatūros režimas, kuriuo teko transportuoti vakcinas, ieškovei tapo žinomas tik prieš pat transportavimo paslaugos teikimą, t. y. iš siuntėjo gavus važtaraštį. Kasacinio teismo vertinimu, tiekėjos papildomas informavimas apie vakcinų transportavimo temperatūros režimą, kurio ši neturėjo pagrindo numanyti, neatitinka viešųjų pirkimų principų, suformuotos teismų praktikos ir atsakovas tokiu atveju privalo prisiimti riziką dėl netinkamo viešojo pirkimo procedūrų organizavimo, netinkamo pareigos formuluoti tikslus, konkrečius reikalavimus tiekėjai, užtikrinti sąlygų suderinamumą, vidinį neprieštarinumą, vykdymo, taip pat atsakomybę už pasiektus pirkimo rezultatus. Pagal techninės specifikacijos reikalavimą vakcinas turėjo būti transportuojamos naudojant sausą ledą arba įrenginiuose, galinčiuose palaikyti -75°C arba žemesnę temperatūrą, tačiau teismai nenustatė, kad ieškovė tokių įrenginių neturėjo. Kasacinis teismas nusprendė, kad perkančiosios organizacijos parengti viešojo pirkimo dokumentai neatitiko tikslumo ir aiškumo bei kitų reikalavimų, vadinasi, rizika dėl to pasekmių tenka atsakovui.

Kilus šalių ginčui dėl vienašalio sutarties nutraukimo teisėtumo, aplinkybę, kad egzistavo įstatyme ar sutartyje nustatyti pagrindai nutraukti sutartį, turi įrodyti sutartį vienašališkai nutraukusi šalis. Kasacinis teismas nusprendė, kad atsakovas neįrodė, jog tikslus temperatūros režimo intervalo nuo -60°C iki -86°C laikymasis jam buvo esminė sutarties sąlyga, ne tik dėl to, kad jis aiškiai, tiksliai ir nedviprasmiškai to nenurodė pirkimo dokumentuose, bet taip pat ir dėl to, jog šiuose dokumentuose iš esmės nėra nuorodos apie tai, kad temperatūros režimai bus tikslinami ar nurodomi prieš kiekvieną vežimą. Iš atsakovo atsakymo ieškovei dėl kvalifikacinių reikalavimų ši galėjo pagrįstai suprasti, kad pirkimo dokumentuose vartojama sąvoka „ultražema temperatūra“, į kurią atsižvelgiant teks transportuoti vakcinas, yra -40°C ir žemesnė. Šio temperatūros reikalavimo, byloje nustatytais teismų duomenimis, ieškovė nepažeidė.

Remdamasis nurodytais argumentais, kasacinis teismas apeliacinės instancijos teismo sprendimą panaikino ir paliko galioti pirmosios instancijos teismo sprendimą.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2022 m. liepos 1 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-146-916/2022

Dėl viešajame konkurse pateiktų pasiūlymų vertinimo

Ieškovė prašė panaikinti atsakovės (daugiabučių namų savininkų bendrijos) sprendimą atmesti jos pasiūlymą dėl kvalifikacijos (profesinio pajėgumo) neatitikties daugiabučio namo

atnaujinimo (modernizavimo) statybos darbų pirkimo sąlygoms; panaikinti atsakovės sprendimą dėl pasiūlymų eilės sudarymo ir laimėtojo paskelbimo. Ieškovė nurodė, kad konkurso sąlygoje *expressis verbis* (aiškiais žodžiais, tiesiogiai) nebuvo įtvirtintas ir atskleistas konkretus numatomos darbų pirkimo vertės dydis (jis buvo nustatytas atsakovės vidaus dokumente, bet ūkio subjektams neišviešintas), pagal kurį turėjo būti skaičiuojama tiekėjo įvykdytų sutarčių vertė, todėl šią ieškovė apskaičiavo pagal renovavimo projektą ir kitus susijusius dokumentus. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai ieškinį atmetė, laikydamiesi pozicijos, jog, pirma, ieškovė turėjo suprasti tikrąjį numatomos pirkimo vertės dydį, antra, atsakovė net neturėjo teisės šio dydžio išviešinti.

Kasacinis teismas nesutiko su bylą nagrinėjusių teismų vertinimu. Dėl teismų ir atsakovės argumentų, kad numatomos pirkimo vertės dydis nustatytinas pagal projekto (techninio darbo projekto ir darbų bei medžiagų žiniaraščių) turinį, kasacinis teismas pirmiausia atkreipė dėmesį į nuosekliai suformuotą savo praktiką, pagal kurią pirkimo sąlygos turi būti aiškinamos sistemiškai, tačiau jų interpretavimas negali lemti visiškai priešingos išvados, palyginus su lingvistine jų išraiška, be kita ko, nesuponuoti tiekėjų suklaidinimo. Tiekėjams keliami reikalavimai, ypač susiję su jų galimybe dalyvauti viešajame konkurse, neturi kelti neaiškumų, suponuoti skirtingo aiškinimo ir taikymo. Be to, kasacinis teismas pažymėjo, kad pirkimo vertė negali būti skaičiuojama individualiai pagal tai, kaip viešojo pirkimo dokumentus įvertina kiekvienas atskiras ūkio subjektas. Kita vertus, pagal ieškovės apskaičiuotą ir pateiktą mažiausios kainos pasiūlymą ji atitiko ginčijamą kvalifikacijos reikalavimą (1/2 pirkimo vertės įvykdytų sutarčių).

Kasacinis teismas pažymėjo, jog pagal Europos Sąjungos Teisingumo Teismo praktiką perkančiosios organizacijos kaip dalyvavimo viešojo pirkimo procedūroje sąlygas gali nustatyti tik kokybinės atrankos kriterijus; kai perkančioji organizacija reikalauja, kad pirkimo sąlygose nustatyta minimali apyvarta būtų pasiekta srityje, su kuria susijusi sutartis, šiuo reikalavimu siekiama dvejopo tikslo – nustatyti ūkio subjektų ekonominį ir finansinį pajėgumą ir padėti įrodyti jų techninius ir profesinius pajėgumus. Pirkėjas negali atlikti ūkio subjektų atrankos, siekdamas pirmiau nurodytų dviejų – finansinio ir profesinio pajėgumo nustatymo – tikslų, jei kvalifikacijos reikalavime aiškiai nebus įtvirtintos konkrečios tokios atrankos sąlygos.

Kasacinis teismas nesutiko su atsakove, kad jos veiksmų teisėtumą lemia tai, jog kompetentinga institucija konkurso sąlygas įvertino kaip tinkamas. Pagal suformuotą Teisingumo Teismo jurisprudenciją teisė remtis teisėtų lūkesčių apsaugos principu suteikiama tik asmeniui, kuriam nacionalinė administravimo institucija sukėlė pagrįstų lūkesčių, suteikdama tikslų, besąlygiškų ir neprieštarinčių garantijų, kildinamų iš leidžiamų ir patikimų šaltinių. Šiai taisyklei taikoma išimtis, kai pirkėjas dėl savo statuso ar vykdomų funkcijų priskirtinas valstybei plačiąja prasme. Nors atsakovei nepripažintinas perkančiosios organizacijos statusas, todėl ji taip pat nepriskirtina valstybei plačiąja prasme, taigi ji iš principo galėtų naudotis teisėtų lūkesčių principu, vis dėlto byloje nustatyta, kad VŠĮ Būsto energijos taupymo agentūra ieškovei ir atsakovei raštu pažymėjo, kad, be kitų dokumentų, atsakovė turėtų laikytis Viešųjų pirkimų tarnybos parengtų Statybos pirkimų gairių nuostatų.

Kasacinis teismas padarė išvadą, kad ginčo konkurso sąlygos turinys neatitinka Viešųjų pirkimų tarnybos parengtų metodinių išaiškinimų, pagal kuriuos užsakovas turi arba nurodyti konkretų numatomos pirkimo vertės dydį (kai kartu įtvirtinamas jo pagrindu taikomas santykinis dydis, pvz., 0,5 pirkimo vertės), arba turi nustatyti tikslią kvalifikacijos reikalavimo skaitinę reikšmę (ne mažiau kaip xx Eur). Todėl ginčo konkurso sąlygos turinys ir jo taikymas nesuponuoja lygiateisiškumo ir skaidrumo principų laikymosi. Kasacinis teismas konstatavo, kad nagrinėjamu atveju numatomos pirkimo vertės perkant daugiabučių namų modernizavimo (rekonstrukcijos) darbus reguliavimas nepripažintinas imperatyviu.

Atsakovė ir teismai dėl ginčo konkurso sąlygos turinio ir jos taikymo akcentavo Daugiabučio namo atnaujinimo (modernizavimo) projekto (ar jo dalies) rengimo, projekto (ar jo dalies) ekspertizės atlikimo, statybos techninės priežiūros paslaugų ir statybos rangos darbų pirkimo tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2014 m. sausio 14 d. įsakymu Nr. D1-34, (toliau – Tvarcos aprašas) 32 punktą, dėl kurio taikymo atsakovei nekilo pareiga išviešinti konkretaus numatomos pirkimo vertės dydžio. Šioje nuostatoje, be kita ko, nurodyta, kad pirkimo sąlygų

neatsiejama dalis yra statinio projektas – daugiabučio namo atnaujinimo (modernizavimo) techninis darbo projektas su medžiagų ir darbų kiekio žiniaraščiais, išskyrus statybos skaičiuojamosios kainos nustatymo dalį, kuri pateikiama tik statytojui, yra komercinė paslaptis ir rengiama statybos techninio reglamento STR 1.04.04:2017 „Statinio projektavimas, projekto ekspertizė“ nustatytais atvejais.

Kasacinis teismas atkreipė dėmesį į tai, kad analogiška nuostata dėl statybos skaičiuojamosios kainos nustatymo dalies kaip komercinės paslapties įtvirtinta ir pirmiau nurodytame STR 1.04.04:2017. Kasacinio teismo vertinimu, STR 1.04.04:2017 8 priedo 47 punkte įtvirtinta sąvoka *statinio statybos skaičiuojamoji kaina* ir ginčo konkurso sąlygoje nurodyta sąvoka *numatoma pirkimo vertė* nėra visiškai identiškos kategorijos, nors tam tikrais atvejais gali sutapti, jei užsakovas pirkimo objekto neskaido į dalis arba su pirkimu neįsigyja jokių papildomų naudų. Teisiškai nepagrįsta pozicija, sąvokas *statinio statybos skaičiuojamoji kaina* ir *numatoma pirkimo vertė* kvalifikuojant kaip identiškas, jas abi laikyti komercine paslaptimi.

Kasacinis teismas nurodė, kad atsakovė nepagrįstai remiasi Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo reguliavimu ir teismų praktika, pagal kurią leidžiama tiekėjams neišviešinti perkančiajai organizacijai priimtinos kainos, t. y. didžiausios leistinos pasiūlymų kainos, kurią viršijus pasiūlymai būtų atmetami. Pasiūlymų atmetimas dėl per didelės kainos ir pačių tiekėjų kokybinė atranka yra skirtingi institutai, jų reguliavimas ir taikymas turi nevienodus tikslus ir padarinius. Bet kokiu atveju tiekėjų kvalifikacijos tikrinimas negali vykti pagal aiškiai neišviešintus kriterijus.

Remdamasis nurodytomis aplinkybėmis, kasacinis teismas ieškinį tenkino iš dalies ir pripažino atsakovės sprendimą atmesti ieškovės pasiūlymą neteisėtu.

Spręsdamas dėl bylinėjimosi išlaidų paskirstymo, kasacinis teismas atkreipė dėmesį į tai, jog nors nagrinėjamu atveju buvo patenkintas tik vienas iš dviejų ieškovės reikalavimų, t. y. reikalavimas panaikinti atsakovės sprendimą dėl ieškovės pasiūlymo konkurse atmetimo, o kitas reikalavimas – panaikinti sprendimą dėl pasiūlymų eilės sudarymo ir laimėtojo paskelbimo – atmestas, vis dėlto antrasis ieškovės reikalavimas yra išvestinio pobūdžio, o pagrindinis byloje ieškovės siekiamas materialinis teisinis rezultatas yra suformuotas pirmuoju reikalavimu. Atsižvelgdamas į tai, į ginčo prigimtį bei tarp šalių susiklosčiusius materialinius teisinius santykius, kasacinis teismas konstatavo, kad ieškovė nagrinėjamą ginčą iš esmės laimėjo, todėl įgijo teisę į bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Atsakovė bylą pralaimėjo, todėl jos patirtos bylinėjimosi išlaidos nėra atlyginamos. Tačiau kadangi tinkamam bylinėjimosi išlaidų paskirstymui reikalinga išsiaiškinti papildomas aplinkybes, t. y. ar pagal teisinių paslaugų sutartį buvo teikiamos paslaugos šioje byloje, detalizuoti, už kokias teisinės paslaugas išrašytos sąskaitos faktūros, ir konkrečiai nurodyti, kurias sąskaitas dengia į nagrinėjamą bylą pateikti mokėjimo nurodymai, kasacinis teismas, nepaneigdamas ieškovės teisės į bylinėjimosi išlaidų atlyginimą, bylinėjimosi išlaidų paskirstymo klausimą paliko išspręsti pirmosios instancijos teismui.

Taip pat šioje byloje kasacinis teismas atskirąja nutartimi informavo VšĮ Būsto energijos taupymo agentūrą ir Lietuvos Respublikos aplinkos ministeriją dėl Tvarkos aprašo ir su juo susijusių normų galimai klaidinančio pobūdžio, dėl kurio užsakovai, kaip nagrinėjamoje byloje, gali pažeisti skaidrumo ir lygiateisiškumo principus.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2022 m. liepos 8 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-189-701/2022

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

Gynėjų g. 6, 01109 Vilnius

Tel. + 370 5 2 616 466

Faks. + 370 5 261 6813

El. paštas: lat@teismas.lt

www.lat.lt